

Homilie o slavnosti sv. Václava 2012, Stará Boleslav

Na toto místo se vracíme rok co rok. Přicházíme sem na den sv. Václava, který se stal dnem české státnosti. Připomínáme si zde počátky našeho státu a našich dějin. Celé naše dějiny tu však nezačaly. Naše dějiny nezačaly bratrovraždou. Začaly dávno před tím. V příštím roce si připomeneme příchod sv. Cyrila a Metoděje, jejich zakladatelské dílo kulturní a státoprávní, jejich význam pro slovanský svět, střední Evropu a Evropu vůbec. Jako zvláště významné pro nás si budeme připomínat, že pokřtili Václavova děda, knížete Bořivoje a jeho ženu sv. Ludmilu. Ani při tom však nebudeme u počátků národních dějin, protože ty sahají ještě dál a mizí někde v nepaměti.

V dějinách jedinců i národů jsou velké, někdy osudové křižovatky, na nichž se rozhoduje o budoucnosti. Zde stojíme na místě jedné z nich. V předvečer osmadvacátého září r. 935 (dlouho jsme mysleli, že šlo o rok 929) se při hostině v hlavách Čechů rozhodovalo o směru, kterým se vydat. Předáci seděli u bohatých stolů, mluvili o bezvýznamných věcech, žertovali a bavili se. Věděli, že panuje napětí, že něco je ve vzduchu, ale jedli a pili. Jejich mysl se zvolna kalila a po straně se vyslovily cynicky zlé názory. Jaké cesty se tehdy nabízely? Cesta Václavova, náročná mravními zásadami, zdoluhavá hledáním a vytvářením smíru, cesta zušlechťující, cesta křesťanské pravdy a lásky. Jinam směřovala cesta Boleslavova, cesta rychlá, cesta kruté moci a hrubé síly, cesta, k níž hleděli lidé závistiví a mocichtiví.

Ráno, ještě pořádně nezačal den, bylo o cestě rozhodnuto. Smrtící ranou do zad v přichystané lůžce. Národ se rozdělil. Část jásala, podstatně větší část stála zděšena. Historikové říkají, že to byl rázný a rozhodný Boleslav, kdo tehdy pevně vykročil k dotvoření vznikajícího státu. Zároveň ovšem přiznají, že Václav je symbolem pravého směřování našich dějin, protože bez pravdy, bez lásky, bez smíření a sebeobětování neexistuje dobrá budoucnost. Máme tisíciletou zkušenost, kam vede směr cesty Boleslavovy. Víme, co nás stály návraty ke směru Václavovu. Vždy jsme se k němu vrátili, ale co životů to stálo! Tolika statečných mužů a žen, tolika nevinných dětí! Tato tisíciletá zkušenost varuje a bolí.

Odpusťte, že při této slavnostní chvíli Vám říkám takové závažné a nepříjemné věci, avšak mou povinností biskupskou, občanskou i prostě lidskou je upozornit, že stojíme nikoli na křižovatce staré, ale na křižovatce zcela aktuální. Cítíme nejistotu. Svoboda, ve které jsme se nenaučili poctivě žít a nedovedeme s ní zacházet, se nám nelíbí. Rozhlížíme se, na koho to svést. Nedovedeme si přiznat, že na krizi morálky, která je kořenem všech problémů naší společnosti, neseme vinu všichni: je mezi námi příliš mnoho lidí, kteří nepracují poctivě, příliš mnoho lidí, kteří chtějí žít na účet druhých, kteří chtějí druhé ovládat, kteří nemluví pravdu a nedrží slovo, kteří jsou lhoví vůči svým starým rodičům, nestarají se o své děti, hazardují své, ale hlavně cizí životy bezohlednou jízdou na silnicích a bezohledným chováním vůbec. Nekonečný by byl takový výčet. Netvrdím, že jsou takoví všichni, určitě je to menšina, ale zlo menšiny poškodí všechny, zvláště když většina je k tomu pasivní. Nedivme se tedy tolik, že věci jsou takové, jaké jsou. Že image naší země v zahraničí je silně pošramocená. Je to naší vinou, že se nám svoboda změnila ve svévoli.

Stále víc jsou slyšet hlasy, že demokracie je špatný systém. Ale pozorně uvažujme, jaká je alternativa. Jestliže se nám nelíbí svoboda, co chceme – nesvobodu? Jestliže demokracie je špatná, co chceme – diktaturu? Mluvím o tom záměrně, protože taková nebezpečí, bohužel, vidím. Jsou jako stíny na okraji, ale dají se rozpoznat. V současném sporu o církevní majetek mě tolik nezajímá ten majetek, ale to, jakým způsobem chtějí někteří lidé vládnout. Ze zkušenosti víme, že církve přežije i bez restitucí; Bůh se vždy o ni postaral a opět postará. Avšak mnohem závažnější je to, co vyhrzelo kolem celé kauzy. Z osobní paměti i ze znalosti našich dějin víme, co vyrostlo ze špíny, lži, podněcované závisti, z nereálných líbivých slibů. Vždycky z toho vzejde pošlapání práva, zvláště, nesvoboda a bída. Tak začínaly obě diktatury minulého století, nacizmus i komunizmus.

Nedopustíme, aby jako následek naší morální krize a proto nezvládnuté svobody a demokracie se objevila nějaká diktatura další. Proto Vám radím, prostě sv. Václava o jedině. O statečnost při obhajobě Pravdy, Lásky a Svobody a o zdravý rozum pro nás všechny. Amen.